

एमएड प्रथम वर्षको कथा विधामा प्रयुक्त तत्सम शब्दको अध्ययन

शोधार्थी

शीला लिम्बू

क्याम्पस क्रमाङ्क र शैक्षिक वर्ष ३९ (२०६६/०६७)

त्रि.वि. दर्ता नं. ९-२-२१८-२९१-२००७

दोस्रो वर्षको परीक्षा क्रमाङ्क (वर्ष) २१८००५६ (२०६९)

नेपाली भाषा शिक्षा विषयमा स्नातकोत्तर उपाधिका निमित्त प्रस्तुत शोधपत्र

शोधपत्र पेस गरेको मिति

वि. सं. २०७३ पुस १४

इ.सं. २०१६ डिसेम्बर २९

त्रिभुवन विश्वविद्यालय

शिक्षाशास्त्र सङ्काय

नेपाली भाषाशिक्षा विभाग

जनता बहुमुखी क्याम्पस

इटहरी, सुनसरी

शोधपत्र भाइभा भएको मिति

वि. सं. २०७३ माघ १६

इ.सं. २०१७ जनवरी २९

स्वयम् घोषणा

म शोधार्थी शीला लिम्बूले यो घोषणा गर्दछु भने प्रस्तुत एमएड प्रथम वर्षको कथा विधामा प्रयुक्त तत्सम शब्दको अध्ययन शीर्षक शोधपत्र मेरो मौलिक अनुसन्धान हो । शोधपत्रको कुनै अंशसमेत मैले कहीं कतैबाट हुबहु नक्कल गरेकी होइन । आवश्यकता अनुसार सन्दर्भ र स्रोत खुलाई पूर्वकार्यको प्रयोग गरिएको छ । यदि कहीं कतैबाट हुबहु नक्कल गरेको प्रमाणित भए त्यसबाट आउने सबैखाले परिणामहरूको सामना गर्ने प्रतिबद्धता व्यक्त गर्दछु । यस सम्बन्धमा पछि कहीं कतै र कुनै किसिमको उजुरबाजुर गर्ने छैन ।

मिति: २०७३/०९/१४

शोधार्थी

.....
शीला लिम्बू

जनता बहुमुखी क्याम्पस
इटहरी, सुनसरी
स्थापित २०४५

०२५-५८९३००

५८००६४

(त्रिभुवन विश्वविद्यालयबाट सम्बन्धन प्राप्त)
व्यवस्थापन, मानविकी तथा शिक्षा शास्त्र संकाय

मिति: २०७३/०९/१४

प.स.
च.न

शोध निर्देशकको सिफारिस पत्र

त्रिभुवन विश्वविद्यालय शिक्षाशास्त्र संकाय जनता बहुमुखी क्याम्पस नेपाली भाषाशिक्षा विभाग अन्तर्गत एमएड दोस्रो वर्षकी विद्यार्थी शीला लिम्बूले नेपाशि ५९८ पाठ्यांशको प्रयोजनार्थ प्रस्तुत एमएड प्रथम वर्षको कथा विधामा प्रयुक्त तत्सम शब्दको अध्ययन शीर्षकको शोधपत्र मेरा निर्देशनमा तयार पार्नुभएको हो । प्रस्तुत शोधपत्र सम्बन्धित तहका निमित्त उपयुक्त भएकाले आवश्यक मूल्याङ्कनका लागि सिफारिस गर्दछु ।

.....
शोध निर्देशक

मदनराज बराल

जनता बहुमुखी क्याम्पस

इटहरी, सुनसरी

नेपाली भाषाशिक्षा विभाग

कृतज्ञताज्ञापन

स्नातकोत्तर तह प्रथम वर्षको कथा विधामा प्रयुक्त तत्सम शब्दहरूको अध्ययन शीर्षकको प्रस्तुत शोधपत्र त्रिविको शिक्षाशास्त्र सङ्काय अन्तर्गतको नेपाशि ५९८ पाठयांशको आंशिक आवश्यकता परिपूर्तिका लागि तयार पारिएको हो । यो शोधपत्र एमएड तहको प्रथम वर्षको कथा विधामा समाविष्ट भएका तत्सम शब्दहरूको वर्ग, व्युत्पत्ति, अर्थ आदिका आधारमा विश्लेषण गरिएको छ ।

प्रस्तुत शोधपत्र मैले आदरणीय गुरु श्री मदनराज बराल (विभागीय प्रमुख) ज्यूको निर्देशनमा तयार पारेकी हुँ । आफ्नो व्यस्तताका बावजुद समय निकालेर आवश्यक सल्लाह र सुभाषा दिई प्रस्तुत शोधपत्रलाई मूर्त रूपमा तयार गर्न सहयोग गर्नुहुने उहाँप्रति म सदा कृतज्ञ रहने छु । त्यसैगरी विषयगत ज्ञान दिई सहयोग गर्नुहुने आदरणीय गुरु श्री टङ्कप्रसाद न्यौपानेज्यूलाई हार्दिक कृतज्ञता ज्ञापन गर्न चाहन्छु ।

यसका साथै शोधपत्र तयार गर्न शीर्षक चयनदेखि लिएर अन्य कार्यमा सहयोग पुऱ्याउनुहुने आदरणीय गुरुहरू श्री तीर्थराज भट्टराई, श्री नवीनकुमार शर्मा र श्री बालकृष्ण गौतमज्यूहरूप्रति म हार्दिक कृतज्ञता ज्ञापन गर्न चाहन्छु । त्यसैगरी यस क्याम्पसका क्याम्पस प्रमुख, क्याम्पस प्रशासन र सम्बन्धित शीर्षकमा अध्ययन अनुसन्धान गर्न स्वीकृति प्रदान गर्नुहुने शोधप्रस्ताव मूल्याङ्कन समितिप्रति पनि हार्दिक कृतज्ञता ज्ञापन गर्न चाहन्छु ।

प्रस्तुत शोधपत्र तयार पार्दा विभिन्न क्षेत्रबाट अमूल्य सहयोग गर्नुहुने सहपाठी साथीहरू सनमाया लिम्बू, सरिता लुङ्फुवा र निर्मला पराजुली तथा सम्पूर्ण साथीहरूप्रति विशेष धन्यवाद ज्ञापन गर्न चाहन्छु ।

अन्त्यमा समयमा नै टाइप गरी सहयोग गर्नुहुने भाइ गणेश दाहाललाई धन्यवाद दिँदै आवश्यक मूल्याङ्कनका लागि यो शोधपत्र विभाग समक्ष पेस गर्दछु ।

.....
शोधार्थी

शीला लिम्बू

शोधसार

शोधशीर्षक: एमएड प्रथम वर्षको कथा विधामा प्रयुक्त तत्सम शब्दहरूको अध्ययन

शोधविधि: प्रस्तुत शोधपत्रको सामग्रीको सङ्कलनको प्रमुख आधार पुस्तकालयीय विधि अपनाइएको छ । शोधपत्रमा प्रयुक्त तथ्य र तथ्याङ्कलाई व्याख्या र विश्लेषणात्मक विधिद्वारा प्रस्तुत गरिएको छ ।

शोध प्रक्रिया: प्रस्तुत शोधकार्यलाई पाँच अध्यायमा विभाजन गरिएको छ । पहिलो अध्यायमा शोधको परिचय अन्तर्गत पृष्ठभूमि, समस्याकथन, अध्ययनको औचित्य र महत्त्व, अध्ययनको उद्देश्य, अध्ययनको सीमाङ्कन र पारिभाषिक शब्दहरू समावेश गरिएका छन् । अध्याय दुईमा पूर्वकार्यको समीक्षा तथा धारणात्मक संरचना अन्तर्गत पूर्वकार्यको समीक्षा, पूर्वकार्यको उपयोगिता/कार्यान्वयन र सैद्धान्तिक धारणात्मक संरचना समावेश गरिएको छ । अध्याय तीनमा अध्ययनको प्रक्रिया/ विधि अन्तर्गत अध्ययनको संरचना, जनसङ्ख्या र नमुना, नमुना छनोट प्रक्रिया, तथ्याङ्क संकलनका साधनहरू, तथ्याङ्क सङ्कलनका प्रक्रिया र तथ्याङ्क विश्लेषण र व्याख्या प्रक्रिया समावेश गरिएको छ । अध्याय चारमा एमएड प्रथम वर्षको कथा विधामा प्रयुक्त तत्सम शब्दहरूको वर्ग, व्युत्पत्ति, अर्थका आधारमा विश्लेषण गरिएको छ । साथै प्रत्येक पाठमा प्रयुक्त सम्पूर्ण शब्दसङ्ख्या, तत्सम शब्दसङ्ख्या र तत्सम शब्दहरूको प्रतिशतको स्थिति प्रस्तुत गरिएको छ । यसका साथै आवृत्ति भएका शब्दहरू र आवृत्तिको स्थितिलाई तालिकामा देखाइएको छ । पाचौँ अर्थात् अन्तिम अध्यायमा निष्कर्ष, सुझाव, भावी अनुसन्धानका लागि सम्भावित शीर्षक आदि उल्लेख गरिएको छ ।

यस शोधपत्रमा एमएड प्रथम वर्षको कथा विधामा केकस्ता तत्सम शब्दहरू रहेका छन् भन्ने पत्ता लगाउनु, कथाका तत्सम शब्दहरूको बनोट प्रक्रिया पत्ता लगाउनु र कथाहरूका तत्सम शब्दहरूको अवस्था र आवृत्तिको अवस्था पत्ता लगाउनु जस्ता उद्देश्यहरू राखिएको छ । यस शोधपत्रले तत्सम शब्दसँग सम्बन्धित भएर शोधकार्य गर्न चाहने भावी शोधकर्तालाई दिशानिर्देश गर्नाका साथै एमएड प्रथम वर्षमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरूलाई तत्सम् शब्दको अर्थ, निर्माण प्रक्रिया र शब्द आदिका बारेमा ज्ञान दिन सहयोग गर्ने छ ।

विषयसूची

विषय	पृष्ठ
अध्याय एक : परिचय	१-६
१.१ पृष्ठभूमि	१
१.२ समस्याकथन	४
१.३ अध्ययनको औचित्य र महत्त्व	४
१.४ अध्ययनको उद्देश्य	५
१.५ अध्ययनको सीमाङ्कन	५
१.६ पारिभाषिक शब्दहरू	६
अध्याय दुई : पूर्वकार्यको समीक्षा तथा धारणात्मक संरचना	७-९
२.१ पूर्वकार्यको समीक्षा	७
२.२ पूर्वकार्यको उपयोगिता/कार्यान्वयन	८
२.३ सैद्धान्तिक/धारणात्मक संरचना	९
अध्याय तीन : अध्ययनको प्रक्रिया/विधि	१०-११
३.१ अध्ययनको संरचना	१०
३.२ जनसङ्ख्या र नमुना	१०
३.३ नमुना छनोट प्रक्रिया	१०
३.४ तथ्याङ्क सङ्कलनका साधनहरू	१०
३.५ तथ्याङ्क सङ्कलनका प्रक्रिया	११
३.६ तथ्याङ्क विश्लेषण र व्याख्या प्रक्रिया	११
अध्याय चार : तत्सम शब्दको विश्लेषण	१२- ७०
परालको आगो कथाको तत्सम शब्दहरूको विश्लेषण	१२
श्वेतभैरवी कथाको तत्सम शब्दहरूको विश्लेषण	१४
मैयाँसाहेव कथाको तत्सम शब्दहरूको विश्लेषण	२३
सिंगारी बाखी कथाको तत्सम शब्दहरूको विश्लेषण	३९
त्यसरी बाँचेको छः त्यसरी नै कथाको तत्सम शब्दहरूको विश्लेषण	४५
साल्मीको बलात्कृत आँसु कथाको तत्सम शब्दहरूको विश्लेषण	४७
गुरू, चेला र माकुराको जालो कथाको तत्सम शब्दहरूको विश्लेषण	५०
आमा जानुहोस् कथाको तत्सम शब्दहरूको विश्लेषण	५५
वधशालामा बुद्ध कथाको तत्सम शब्दहरूको विश्लेषण	६१

अध्याय पाँच : निष्कर्ष र सुभाष	७१-७२
निष्कर्ष	७१
सुभाष	७२
भावी अनुसन्धानका लागि शीर्षकहरू	७२
सन्दर्भसूची	७३

तालिका सूचि

विषय	पृष्ठ
तालिका संख्या-१	१२
तालिका संख्या - २	१३
तालिका संख्या-३	१४
तालिका संख्या-४	२३
तालिका संख्या-५	२३
तालिका संख्या-६	३८
तालिका संख्या-७	३९
तालिका संख्या-८	४५
तालिका संख्या- ९	४५
तालिका संख्या-१०	४७
तालिका संख्या-११	४८
तालिका संख्या-१२	५०
तालिका संख्या-१३	५१
तालिका संख्या-१४	५५
तालिका संख्या-१५	५५
तालिका संख्या-१६	६१
तालिका संख्या-१७	६१
तालिका संख्या-१८	७०

संक्षिप्त रूप

इसं	- इस्वी सम्वत्
डा	- डाक्टर
नेपाशि	- नेपाली शिक्षा शास्त्र सङ्काय
नेराप्रप्र	- नेपाल राष्ट्र प्रज्ञा पतिष्ठान
नेवृश	- नेपाली बृहत शब्दकोश
प्रालि	- प्राइभेट लिमिटेड
प्रन	- प्रश्न नम्बर
पृसं	- पृष्ठ सङ्ख्या
विप्र	- विभागीय प्रमुख
विसं	- विक्रम सम्वत्
स	- सदस्य
त्रिवि	- त्रिभूवन विश्वविद्यालय

चिह्न सूची

,	अल्पविराम
()	गौण सङ्केत
।	पूर्णविराम
-	योजक
/	विभाजक
:	सापेक्ष